

Ebeveyn Dindarlığı ve Ergenlerin Spora Yönelik Tutumları: Bingöl Örneğinde Din, Aile ve Fiziksel Aktivite Bağlamında Kesitsel Bir Araştırma

A Cross-Sectional Study on Parental Religiosity and Adolescent Attitudes Towards Sports in the Bingöl Sample, Examining the Interplay of Religion, Family, and Physical Activity

Yakub GELEN¹, Gül Eda Burmaoğlu^{2*}, Pınar Yaprak³

Gül Eda Burmaoğlu
gboglu@atauni.edu.tr

¹ Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri
Fakültesi
ORCID: 0000-0003-2877-6436
yakub.gelen.9@gmail.com

² Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri
Fakültesi
gboglu@atauni.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-9109-5479

³ Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri
Fakültesi
ORCID: 0000-0002-6737-9911
pinaryaprak@gazi.edu.tr

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21003106>

Received / Gönderim: 13.04.2026

Accepted / Kabul: 12.06.2026

Published / Yayın: 23.06.2026

Volume 3, Issue 2, June, 2026

Cilt 3, Sayı 2, Haziran, 2026

How to Cite This Article

APA 7

Gelen, Y., Burmaoğlu, G. E., & Yaprak, P. (2026). Ebeveyn dindarlığı ve ergenlerin spora yönelik tutumları: Bingöl örneğinde din, aile ve fiziksel aktivite bağlamında kesitsel bir araştırma. International Journal of Health, Exercise, and Sport Sciences (IJOSS), 3(2), 533–546. <https://www.ijoss.org/Archive/v3-i2/ijoss-Volume3-issue2-09.pdf>

Vancouver

Gelen Y, Burmaoğlu GE, Yaprak P. Ebeveyn dindarlığı ve ergenlerin spora yönelik tutumları: Bingöl örneğinde din, aile ve fiziksel aktivite bağlamında kesitsel bir araştırma. Int J Health Exerc Sport Sci (IJOSS). 2026;3(2):533-546. Available from: <https://www.ijoss.org/Archive/v3-i2/ijoss-Volume3-issue2-09.pdf>

Öz

Bu çalışmanın amacı, ebeveynlerin dini hayat düzeyleri ile spora yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi din, aile bağlamı ve ergen sağlığı çerçevesinde incelemektir. Kesitsel ve ilişkisel tarama modelinde yürütülen araştırmanın örneklemini Bingöl ilinde öğrenim gören 612 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların 292'si kız, 320'si erkektir. Veriler kişisel bilgi formu, Dini Hayat Ölçeği ve Spora Yönelik Tutum Ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin analizinde frekans analizi, bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi, Tukey testi, Pearson korelasyon analizi ve hiyerarşik çoklu doğrusal regresyon kullanılmıştır. Bulgular, ebeveynlerin dini hayat düzeylerinin yüksek, öğrencilerin spora yönelik tutumlarının ise orta düzeyde olduğunu göstermiştir. Erkek öğrencilerin, spor lisesi öğrencilerinin, aktif spor yapanların ve ailesinde spor yapan birey bulunan öğrencilerin spora yönelik tutum puanları daha yüksektir. Ebeveyn dini hayat düzeyi ile spora yönelik tutum arasında pozitif fakat zayıf düzeyde anlamlı ilişki belirlenmiştir. Regresyon bulguları, aktif spor deneyimi, okul türü, cinsiyet ve aile içi spor kültürünün spora yönelik tutumu açıklamada daha belirgin değişkenler olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak ebeveyn dindarlığı ergenlerin spor tutumuyla sınırlı düzeyde ilişkili görünmekte olup spor deneyimi ve aile içi spor kültürü daha güçlü açıklayıcı bağlamlar oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dindarlık; ergenlik; beden eğitimi; spor; aile.

Abstract

This study aims to investigate the correlation between parents' religious engagement and adolescents' perceptions of physical education and sports, including the influences of religion, familial setting, and adolescent health. The sample for the cross-sectional and correlational survey study comprised 612 high school students from Bingöl province. There were 292 female participants and 320 male participants. Data were gathered utilizing a personal information form, the Religious Life Scale, and the Attitudes Towards Sports Scale. The study of the data employed frequency analysis, independent samples t-test, one-way analysis of variance, Tukey test, Pearson correlation analysis, and hierarchical multiple linear regression. The results indicated that parents had a pronounced level of religious engagement, whereas students demonstrated a moderate disposition towards athletics. Male students, those enrolled in sports high schools, individuals actively engaged in sports, and students with a familial sports participant had elevated attitude ratings towards sports. A favorable albeit weakly significant association was identified between the level of parental religious engagement and attitudes towards sports. Regression analysis reveals that active sports participation, educational institution type, gender, and familial sports culture are more influential factors in elucidating views regarding sports. Thus, parental religion seems to have a minimal correlation with teenagers' perspectives on sports, whereas sports experience and familial sports culture offer more substantial explanatory frameworks.

Keywords: Religiosity; adolescent; physical education; sport; family.

<https://www.ijoss.org/Archive/v3-i2/ijoss-Volume3-issue2-09.pdf>

Not: Bu makale, Yakub Gelen tarafından Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Spor Yönetimi Anabilim Dalında, Doç. Dr. Gül Eda Burmaoğlu ve Dr. Öğretim Üyesi Pınar Yaprak danışmanlığında hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Tez No: 734098

Notes: This article was derived from the master's thesis prepared by Yakub Gelen in the Department of Sport Management, Graduate School of Atatürk University, under the supervision of Assoc. Prof. Dr. Gül Eda Burmaoğlu and Assist. Prof. Dr. Pınar Yaprak. Thesis No: 734098

GİRİŞ

Din, dindarlık ve maneviyat bireylerin inanç dünyasının yanı sıra sağlık algılarını, bedenle kurdukları ilişkiyi, yaşam tarzı tercihlerini ve aile içi değer aktarımını etkileyebilen çok boyutlu yapılardır. Din ve sağlık literatürü, dini ve manevi yönelimlerin psikolojik iyi oluş, sosyal destek, öz denetim, baş etme becerileri ve sağlıkla ilişkili davranışlarla bağlantılı olabileceğini göstermektedir (Koenig, 2012; VanderWeele, 2017; Kruk & Aboul-Enein, 2024). Bu nedenle dindarlık, yalnızca bireysel inanç veya ibadet pratikleri üzerinden değil aile, kültür, sosyal çevre ve gündelik yaşam davranışlarıyla birlikte değerlendirilmesi gereken bir değişken olarak ele alınmalıdır.

Çocukluk ve ergenlik döneminde dini ve kültürel değerlerin aktarımı büyük ölçüde aile aracılığıyla gerçekleşir. Ebeveynler, çocukların ahlaki gelişiminde olduğu kadar beden, sağlık, spor, boş zaman kullanımı ve sosyal katılım gibi yaşam alanlarına yönelik tutumlarının şekillenmesinde de etkilidir. Bu bağlamda ebeveyn dindarlığı, ergenin fiziksel aktiviteye ve spora yönelik tutumunu doğrudan belirleyen tekil bir değişken olarak değil aynı zamanda aile değerleri, toplumsal normlar, okul çevresi ve sağlık davranışlarıyla birlikte işleyen sosyal bir faktör olarak değerlendirilmelidir (Freeman, 2022; Brooks et al., 2022).

Ergenlik dönemi, bireyin fiziksel, psikolojik, sosyal ve ahlaki gelişiminde kritik bir evredir. Bu dönemde kazanılan sağlık davranışları, yetişkinlik dönemindeki yaşam tarzı alışkanlıklarının temelini oluşturabilir. Dünya Sağlık Örgütü, çocuk ve ergenlerin günlük ortalama en az 60 dakika orta-yüksek şiddette fiziksel aktivite yapmasını önermektedir. Düzenli fiziksel aktivitenin kardiyometabolik sağlık, kas-iskelet sağlığı, ruh sağlığı ve bilişsel işlevler açısından önemli olduğunu vurgulamaktadır (Bull et al., 2020; Chaput et al., 2020; Çakır vd., 2025a, 2025b). Buna karşın ergenlerin önemli bir bölümü önerilen fiziksel aktivite düzeyine ulaşamamaktadır (van Sluijs et al., 2021).

Beden eğitimi ve spora yönelik tutum, okul içi sportif katılımın yanı sıra uzun vadeli fiziksel aktivite alışkanlığını ve sağlıklı yaşam yönelimini etkileyebilecek önemli bir psikososyal göstergedir. Spora yönelik tutum; bireyin spora ilişkin bilişsel değerlendirmelerini, duygusal yönelimlerini ve davranışsal eğilimlerini kapsar. Ajzen'in (1991) Planlı Davranış Kuramı'na göre tutum, belirli bir davranışı gerçekleştirme niyetini etkileyen temel bileşenlerden biridir. Ancak ergenlerin spor ve fiziksel aktiviteye yönelik tutumları yalnızca bireysel ilgiyle açıklanamaz. Aile desteği, ebeveyn model oluşu, okul ortamı, akran etkisi, toplumsal cinsiyet normları, sosyo-ekonomik koşullar, kültürel değerler ve dini hassasiyetler bu tutumun oluşumunda birlikte rol oynarlar (Sallis et al., 2000; Beets et al., 2010; Rhodes et al., 2020; Su et al., 2022).

Güncel çalışmalar, ebeveynlerin fiziksel aktiviteye yönelik destekleyici davranışlarının çocuk ve ergenlerin fiziksel aktivite düzeyleri üzerinde anlamlı bir rol oynadığını göstermektedir. Ebeveyn teşviki, katılımı, maddi desteği ve rol model oluşu çocukların fiziksel aktivite davranışlarıyla ilişkilidir (Hong et al., 2020). Su ve arkadaşlarının (2022) meta-analizi, ebeveynlerin olumlu sosyal etkisinin çocuk ve ergenlerin fiziksel aktivite düzeyiyle bağlantılı olduğunu ortaya koymuştur. Liang ve arkadaşları (2025) ise ebeveyn fiziksel aktivitesi ile ergenlerin egzersiz bilişi arasındaki ilişkide aile aktivite desteğinin aracı rolünü vurgulamıştır.

Buna karşın ebeveyn desteği ve aile içi fiziksel aktivite kültürü sıklıkla incelenmiş olmasına rağmen, ebeveyn dindarlığının ergenlerin spora yönelik tutumlarıyla ilişkisi daha sınırlı biçimde ele alınmıştır. Din ve sağlık araştırmalarında dindarlık çoğunlukla ruh sağlığı, baş etme, yaşam doyumu, madde kullanımı, riskli davranışlar veya genel sağlık çıktıları bağlamında incelenmektedir (Koenig, 2012; Freeman, 2022; Li et al., 2022). Fiziksel aktivite, beden eğitimi ve spora yönelik tutum gibi davranışsal sağlık alanlarında ise ebeveyn dindarlığının etkisi daha fazla bağlamsal araştırmaya ihtiyaç duymaktadır.

Mevcut literatürdeki bu boşluk, din-sağlık araştırmalarında dindarlığın çoğu zaman ruh sağlığı, baş etme, yaşam doyumu, madde kullanımı veya genel sağlık göstergeleri bağlamında ele alınmasına karşın, spor tutumu ve fiziksel aktivite gibi davranışsal sağlık alanlarında daha sınırlı incelenmesiyle ilişkilidir. Bu nedenle ebeveyn dindarlığı, ergenlerin spora yönelik tutumunu tek başına açıklayan doğrudan bir değişken olarak değil; aile değerleri, sağlık davranışları, toplumsal cinsiyet normları ve okul ortamı ile birlikte işleyen bağlamsal bir unsur olarak değerlendirilmelidir (Koenig, 2012; Freeman, 2022; Kruk & Aboul-Enein, 2024).

Din ve spor ilişkisi toplumsal cinsiyet bağlamında ayrıca önem taşır. Dini değerler bazı bağlamlarda bedeni koruma, disiplin, öz denetim, ahlaki sorumluluk ve sağlıklı yaşam üzerinden sporu destekleyici bir anlam taşıyabilir. Buna karşılık bazı dini ve kültürel yorumlar, özellikle kız çocuklarının ve genç kadınların spora katılımında kıyafet, mahremiyet, karma ortam, güvenlik, aile izni ve toplumsal kabul gibi konular üzerinden sınırlayıcı etkiler oluşturabilir (Aljayyousi et al., 2019; Hussain et al., 2023). Bu nedenle dindarlık spora yönelik tutum üzerinde doğrudan destekleyici ya da engelleyici kabul edilmemeli; aile yapısı, okul türü, cinsiyet, spor olanaklarına erişim ve kültürel normlarla birlikte değerlendirilmelidir.

Türkiye'nin doğusunda yer alan Bingöl; aile yapısı, dini değerlerin gündelik yaşamdaki görünürlüğü ve okul türleri arasındaki sosyo-kültürel farklılıklar bakımından ebeveyn dindarlığı ile ergenlerin beden eğitimi ve spora yönelik tutumlarını birlikte incelemek için anlamlı bir bağlam sunmaktadır. Bu araştırma, Bingöl ilinde öğrenim gören lise öğrencilerinden elde edilen veriler doğrultusunda ebeveynlerin dini hayat düzeyleri ile öğrencilerin beden eğitimi ve spora yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemekte ve ayrıca cinsiyet, okul türü, aktif spor yapma durumu ve ailede spor yapan birey varlığı gibi değişkenlere göre öğrencilerin spora yönelik tutumlarının farklılaşp farklılaşmadığını değerlendirmektedir. Çalışmanın temel sorusu, ebeveynlerin dini hayat düzeyinin ergenlerin beden eğitimi ve spora yönelik tutumlarıyla anlamlı biçimde ilişkili olup olmadığıdır. Bu yönüyle araştırma, din ve sağlık ilişkisini fiziksel aktivite bağlamında ele alması, ebeveyn dindarlığını aile temelli sağlık davranışlarıyla birlikte değerlendirmesi ve yerel kültürel bağlamı disiplinlerarası bir spor bilimleri tartışmasına dahil etmesi bakımından literatüre katkı sunmaktadır.

Yöntem

Araştırma modeli

Araştırma nicel araştırma yaklaşımı çerçevesinde kesitsel ilişkisel tarama deseni ile yürütülmüştür. Kesitsel desen, belirli bir zamanda toplanan veriler üzerinden değişkenler arasındaki ilişkileri ve grup farklılıklarını incelemeye olanak sağlamaktadır (Setia, 2016). Bu çalışmada ebeveynlerin dini hayat düzeyleri ile ergenlerin beden eğitimi ve spora yönelik tutumları arasındaki ilişki analiz edilmiş; ayrıca öğrencilerin spora yönelik tutumlarının cinsiyet, okul türü, aktif spor yapma durumu ve ailede spor yapan birey varlığına göre farklılaşıp farklılaşmadığı değerlendirilmiştir.

Araştırmanın kesitsel yapısı nedeniyle elde edilen bulgular değişkenler arasındaki ilişkiyi göstermektedir; ancak nedensel yorum yapılmasına olanak tanımamaktadır. Bu nedenle ebeveyn dindarlığı ile ergenlerin spora yönelik tutumları arasında saptanan ilişkiler, neden-sonuç ilişkisi olarak değil, belirli bir zaman kesitinde gözlenen istatistiksel birliktelikler olarak yorumlanmıştır.

Araştırma grubu

Araştırmanın evrenini Bingöl ilinde öğrenim gören lise öğrencileri ve onların ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırma grubu, İmam Hatip Lisesi, Fen Lisesi, Bingöl Lisesi ve Spor Lisesi'nde öğrenim gören ve çalışmaya katılmayı kabul eden 612 lise öğrencisi ile onların ebeveynlerinden oluşmaktadır. Örneklemde 292 kız öğrenci ve 320 erkek öğrenci yer almaktadır. Ulaşılabilir öğrenci-ebeveyn gruplarıyla çalışıldığı için uygun örnekleme yaklaşımı kullanılmıştır.

Tablo 1. Katılımcı öğrencilere ilişkin demografik özellikler

Değişken	Grup	n	%
Yaş	13	13	2,1
	14	105	17,2
	15	172	28,1
	16	130	21,2
	17	142	23,2
	18	47	7,7
	19	3	0,5
Cinsiyet	Kız	292	47,7
	Erkek	320	52,3
Sınıf düzeyi	9. sınıf	175	28,6
	10. sınıf	180	29,4
	11. sınıf	130	21,2
	12. sınıf	127	20,8
Okul türü	İmam Hatip Lisesi	175	28,6
	Fen Lisesi	199	32,5
	Bingöl Lisesi	164	26,8
	Spor Lisesi	74	12,1

Katılımcıların yaşları 13 ile 19 arasında değişmektedir ve öğrencilerin yaklaşık %90'ı 14-17 yaş aralığındadır. Sınıf düzeyine göre katılımcılar 9, 10, 11 ve 12. sınıflara dağılmaktadır. Okul türüne göre dağılım incelendiğinde öğrencilerin %28,6'sı İmam Hatip Lisesi, %32,5'i Fen Lisesi, %26,8'i Bingöl Lisesi ve %12,1'i Spor Lisesi'nde öğrenim görmektedir (Tablo 1).

Tablo 2. Katılımcıların spor ve aile özellikleri

Değişken	Grup	n	%
Aktif spor yapma	Var	309	50,5
	Yok	303	49,5
Ailede spor yapan birey	Var	181	29,6
	Yok	431	70,4
Ailede doktor tarafından spora yönlendirilen birey	Var	74	12,1
	Yok	538	87,9
Ailede hareketsizliğe bağlı sağlık sorunu yaşayan birey	Var	120	19,6
	Yok	492	80,4

Tablo 2'ye göre katılımcıların aktif spor yapma durumları dengeli dağılmıştır; %50,5'i aktif spor yaparken %49,5'i spor yapmamaktadır. Aile özellikleri incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunun ailesinde spor yapan birey bulunmadığı (%70,4) görülmektedir. Ayrıca ailede doktor tarafından spora yönlendirilen birey oranı oldukça düşüktür (%12,1). Hareketsizliğe bağlı sağlık sorunu yaşayan aile bireyi olduğunu belirtenlerin oranı ise %19,6'dır.

Tablo 3. Ailelere ilişkin sosyo-demografik özellikler

Değişken	Grup	n	%
Gelir düzeyi	Düşük	164	26,8
	Orta	398	65,0
	Yüksek	50	8,2
Yaşanılan yer	İl	471	77,0
	İlçe	57	9,3
	Köy	84	13,7
	Okula gitmemiş	59	9,6
	İlkokul	301	49,2
Anne eğitim durumu	Ortaokul	96	15,7
	Lise	92	15,0
	Üniversite	49	8,0
	Lisansüstü	15	2,5
	Okula gitmemiş	16	2,6
Baba eğitim durumu	İlkokul	158	25,8
	Ortaokul	158	25,8
	Lise	140	22,9
	Üniversite	105	17,2
	Lisansüstü	35	5,7

Araştırmada öğrencilerin aktif spor yapma durumları ve ailelerinde sporla ilişkili birey bulunup bulunmadığı da belirlenmiştir. Öğrencilerin %50,5'i aktif olarak bir spor dalı ile uğraşmakta, %49,5'i ise aktif olarak herhangi bir spor dalıyla uğraşmamaktadır (Tablo 2). Ailelerin %29,6'sında spor yapan birey bulunurken, %70,4'ünde spor yapan birey bulunmamaktadır (Tablo 3).

Veri toplama araçları

Araştırmada veriler üç bölümden oluşan anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Birinci bölümde öğrencilerin ve ailelerinin sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik kişisel bilgi formu yer almıştır. Formda yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü, aktif spor yapma durumu, ailede spor yapan birey varlığı, ailede doktor tarafından spora yönlendirilen birey varlığı, ailede hareketsizliğe bağlı sağlık sorunu yaşayan birey varlığı, gelir düzeyi, yaşanılan yer, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu değişkenleri bulunmaktadır.

Tablo 4. Dini Hayat Ölçeği'nin puanlama yapısı

Alt Boyut	Madde Sayısı	Cevaplama Biçimi	Puan Aralığı	Yorum
Dini Bilgi	10	Doğru / Yanlış	0–10	Yüksek puan daha yüksek dini bilgi düzeyini gösterir.
Dini İnanç	4	Katılıyor / Kararsız / Katılmıyor	0–8	Yüksek puan daha güçlü dini inanç düzeyini gösterir.
Dini Duygu	7	Hiç / Biraz / Çok / Pek çok	0–21	Yüksek puan dini duygulanım düzeyinin yüksekliğini gösterir.
Dini Davranış	10	Sıklık temelli derecelendirme	0–30	Yüksek puan dini davranışların daha düzenli olduğunu gösterir.
Toplam Ölçek	31	Alt boyut puanlarının toplamı	0–69	Yüksek puan genel dini hayat düzeyinin yüksek olduğunu gösterir.

Ebeveynlerin dini hayat düzeylerini belirlemek amacıyla Dini Hayat Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek ebeveynlerin dini hayatını bilgi, inanç, duygu ve davranış olmak üzere dört alt boyutta değerlendirmektedir. Toplam 31 maddeden oluşan ölçekte bu araştırma için Cronbach Alpha katsayısı .853 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 0 ile 69 arasında değişmekte; puanın yükselmesi ebeveynlerin dini hayat düzeyinin yükseldiğini göstermektedir (Tablo 4).

Tablo 5. Spora Yönelik Tutum Ölçeği'nin puanlama yapısı

Alt Boyut	Madde Sayısı	Cevaplama Biçimi	Puan Aralığı	Yorum
Spora İlgi Duyma	12	5'li Likert	12–60	Yüksek puan spora yönelik ilginin yüksek olduğunu gösterir.
Sporla Yaşama	7	5'li Likert	7–35	Yüksek puan sporun gündelik yaşamda daha merkezi görüldüğünü gösterir.
Aktif Spor Yapma	6	5'li Likert	6–30	Yüksek puan aktif spor yapma eğiliminin yüksek olduğunu gösterir.
Toplam Ölçek	25	5'li Likert	25–125	Yüksek puan spora yönelik genel tutumun daha olumlu olduğunu gösterir.

Öğrencilerin beden eğitimi ve spora yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla Şentürk (2012) tarafından geliştirilen Spora Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek toplam 25 maddeden oluşmakta ve spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma olmak üzere üç alt boyut içermektedir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı .919 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 25 ile 125 arasında değişmekte; yüksek puan öğrencinin spora yönelik genel tutumunun daha olumlu olduğunu göstermektedir (Tablo 5).

Veri toplama süreci ve etik ilkeler

Veriler 10-20 Mart tarihleri arasında anket yöntemiyle toplanmıştır. Öğrencilerden spora yönelik tutum ve kişisel bilgi formuna ilişkin veriler, ebeveynlerden ise dini hayat düzeyine ilişkin veriler elde edilmiştir. Bu nedenle çalışma, öğrenci ve ebeveyn bilgilerinin birlikte değerlendirildiği eşleştirilmiş bir veri yapısına dayanmaktadır. Ebeveyn dindarlığı anne ve baba için ayrı ayrı ölçülmemiş; çalışmada genel ebeveyn/aile değişkeni olarak ele alınmıştır.

Araştırma Helsinki Bildirgesi'nde insan katılımcılarla yürütülen çalışmalar için önerilen etik ilkelere uygun biçimde gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara araştırmanın amacı açıklanmış, gönüllü katılım esas alınmış ve verilerin gizli tutulacağı belirtilmiştir.

Öğrencilerin araştırmaya katılımında veli izni ve öğrenci gönüllü onamı dikkate alınmıştır. Etik kurul bilgisi dergi formatı gereği yöntem bölümünde ayrıca verilmelidir: Kurul adı, tarih ve sayı no yazar tarafından nihai dosyaya eklenmelidir.

Verilerin analizi

Verilerin analizinde SPSS istatistik paket programı kullanılmıştır. Öncelikle ölçeklerin normal dağılım varsayımını karşılayıp karşılamadığı çarpıklık ve basıklık değerleriyle incelenmiştir. Spora Yönelik Tutum Ölçeği'nin çarpıklık değeri -.535, basıklık değeri .112; Dini Hayat Ölçeği'nin çarpıklık değeri -1.161, basıklık değeri 1.685 olarak bulunmuştur. Bu değerlerin -2 ile +2 aralığında olması nedeniyle parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

Demografik özelliklerin belirlenmesinde frekans ve yüzde analizleri yapılmıştır. İkili grup karşılaştırmalarında bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır. İki'den fazla grup içeren değişkenlerde tek yönlü varyans analizi uygulanmış; gruplar arasında anlamlı fark bulunması durumunda farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey post-hoc testi kullanılmıştır. Ebeveynlerin dini hayat düzeyi ile öğrencilerin spora yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak kabul edilmiştir.

Çalışmanın temel araştırma sorusunu daha güçlü biçimde test etmek amacıyla hiyerarşik çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Bağımlı değişken Spora Yönelik Tutum Ölçeği toplam puanıdır. Birinci modelde cinsiyet, okul türü, aktif spor yapma durumu ve ailede spor yapan birey varlığı; ikinci modelde ise ebeveynlerin Dini Hayat Ölçeği toplam puanı modele eklenmiştir. Okul türü kategorik bir değişken olduğu için dummy değişkenlere dönüştürülmüş ve İmam Hatip Lisesi referans kategori olarak alınmıştır. Regresyon analizinde B, SE, β , t, p, R^2 , düzeltilmiş R^2 , ΔR^2 , tolerans ve VIF değerleri raporlanmıştır.

BULGULAR

Betimsel bulgular

Tablo 6. Dini hayat ve spora yönelik tutum ölçeklerine ilişkin betimsel bulgular

Ölçek / Alt Boyut	N	M	SD	SE	Medyan	Min.	Maks.
Dini Hayat Ölçeği	612	52.74	9.65	0.39	55.00	5.00	67.00
Bilgi Boyutu	612	5.22	1.24	0.05	5.00	0.00	10.00
İnanç Boyutu	612	7.85	0.74	0.03	8.00	0.00	8.00
Duygu Boyutu	612	15.82	4.45	0.18	17.00	0.00	21.00
Davranış Boyutu	612	23.85	6.43	0.26	26.00	0.00	30.00
Spora Yönelik Tutum Ölçeği	612	89.00	18.31	0.74	91.00	25.00	125.00
Spora İlgi Duyma	612	43.56	9.40	0.38	44.50	12.00	60.00
Sporla Yaşama	612	24.86	5.20	0.21	25.00	7.00	35.00
Aktif Spor Yapma	612	20.57	5.20	0.21	21.00	6.00	30.00

Not. M = Ortalama; SD = Standart sapma; SE = Standart hata.

Araştırmada öncelikle ebeveynlerin dini hayat düzeyleri ile öğrencilerin spora yönelik tutum düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler incelenmiştir. Ebeveynlerin Dini Hayat Ölçeği toplam puan ortalaması 52.74 olarak belirlenmiştir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puanın 69 olduğu dikkate alındığında, ebeveynlerin dini hayat puanlarının

yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Öğrencilerin Spora Yönelik Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması ise 89.00 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en yüksek puanın 125 olduğu dikkate alındığında, öğrencilerin spora yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir (Tablo 6).

Cinsiyete, okul türüne ve spor deneyimine göre bulgular

Tablo 7. Cinsiyete göre spora yönelik tutum puanları

Ölçek / Alt Boyut	Cinsiyet	n	M	Pooled SD	t	p	Cohen's d
Spora Yönelik Tutum	Kız	292	84.41	17.86	-6.075	< .001	0.49
	Erkek	320	93.19	17.86			
Spora İlgi Duyma	Kız	292	41.53	9.11	-5.277	< .001	0.43
	Erkek	320	45.42	9.11			
Sporla Yaşama	Kız	292	23.72	5.17	-5.233	< .001	0.42
	Erkek	320	25.91	5.17			
Aktif Spor Yapma	Kız	292	19.16	5.05	-6.635	< .001	0.54
	Erkek	320	21.87	5.05			

Not. Cohen's d değerleri cinsiyete göre farklılıkların küçük-orta düzeyde olduğunu göstermektedir.

Cinsiyete göre öğrencilerin spora yönelik tutum puanları bağımsız örneklem t-testi ile karşılaştırılmıştır. Erkek öğrencilerin spora yönelik tutum toplam puanları kız öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksektir, $t(610) = -6.075$, $p < .001$. Aynı örüntü spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma alt boyutlarında da görülmektedir (Tablo 7).

Tablo 8. Okul türüne göre spora yönelik tutum puanları

Ölçek / Alt Boyut	İmam Hatip Lisesi M	Fen Lisesi M	Bingöl Lisesi M	Spor Lisesi M	Pooled SD	F	p	η^2
Spora Yönelik Tutum	87.54	86.80	87.68	101.30	17.85	13.410	< .001	.062
Spora İlgi Duyma	42.75	42.65	42.70	49.84	9.04	13.539	< .001	.063
Sporla Yaşama	24.41	24.42	24.79	27.31	5.19	6.410	< .001	.031
Aktif Spor Yapma	20.38	19.73	20.19	24.15	5.05	14.608	< .001	.067

Not. η^2 = eta squared.

Okul türüne göre yapılan tek yönlü varyans analizi, spora yönelik tutum toplam puanı ve tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunduğunu göstermiştir. Spor Lisesi öğrencilerinin ortalamaları diğer okul türlerine göre daha yüksektir. Bu bulgu, okul iklimi, sportif olanaklara erişim ve düzenli spor deneyiminin tutum düzeyinde belirleyici olabileceğini göstermektedir (Tablo 8).

Tablo 9. Aktif spor yapma durumuna göre spora yönelik tutum puanları

Ölçek / Alt Boyut	Aktif Spor	n	M	Pooled SD	t	p	Cohen's d
Spora Yönelik Tutum	Var	309	95.92	17.04	10.138	< .001	0.82
	Yok	303	81.95	17.04			
Spora İlgi Duyma	Var	309	46.52	8.85	8.361	< .001	0.68
	Yok	303	40.54	8.85			
Sporla Yaşama	Var	309	26.82	4.88	10.012	< .001	0.81
	Yok	303	22.87	4.88			
Aktif Spor Yapma	Var	309	22.57	4.82	10.359	< .001	0.84
	Yok	303	18.53	4.82			

Not. Cohen's d değerleri aktif spor yapma durumuna göre farklılıkların orta-yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Aktif spor yapma durumuna göre öğrencilerin spora yönelik tutum puanları karşılaştırıldığında, aktif spor yapan öğrencilerin toplam puanlarının aktif spor yapmayan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür, $t(610) = 10.138$, $p < .001$. Alt boyutların tamamında aktif spor yapan öğrenciler lehine anlamlı farklılık vardır. Bu sonuç, doğrudan spor deneyiminin spora yönelik tutumla güçlü biçimde ilişkili olduğunu göstermektedir (Tablo 9).

Tablo 10. Ailede spor yapan birey varlığına göre spora yönelik tutum puanları

Ölçek / Alt Boyut	Ailede Spor Yapan Birey	n	M	Pooled SD	t	p	Cohen's d
Spora Yönelik Tutum	Var	181	93.29	16.19	4.246	< .001	0.38
	Yok	431	87.20	16.19			
Spora İlgi Duyma	Var	181	45.78	8.47	4.198	< .001	0.37
	Yok	431	42.63	8.47			
Sporla Yaşama	Var	181	25.81	4.79	3.160	.002	0.28
	Yok	431	24.47	4.79			
Aktif Spor Yapma	Var	181	21.71	4.64	3.918	< .001	0.35
	Yok	431	20.10	4.64			

Not. Ailede spor yapan birey varlığı, aile içi spor kültürünün göstergesi olarak yorumlanmıştır.

Ailede spor yapan birey bulunma durumuna göre yapılan karşılaştırmada, ailesinde spor yapan birey bulunan öğrencilerin spora yönelik tutum toplam puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir, $t(610) = 4.246$, $p < .001$. Bu bulgu, aile içi spor kültürünün öğrencinin sporu olağan, erişilebilir ve değerli bir etkinlik olarak algılamasını destekleyebileceğine işaret etmektedir (Tablo 10).

Dini hayat, spora yönelik tutum ve regresyon bulguları

Tablo 11. Gelir düzeyine göre dini hayat puanları

Ölçek / Alt Boyut	Düşük Gelir M	Orta Gelir M	Yüksek Gelir M	F	p
Dini Hayat	55.26	52.15	49.18	10.174	< .001
Bilgi Boyutu	5.36	5.22	4.74	4.478	.012
İnanç Boyutu	7.92	7.86	7.50	6.576	< .001
Duygu Boyutu	16.52	15.71	14.34	4.796	.009
Davranış Boyutu	25.44	23.35	22.60	7.107	< .001

Gelir düzeyine göre Dini Hayat Ölçeği puanları incelendiğinde düşük gelir grubundaki ebeveynlerin dini hayat toplam puanının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu farklılık toplam dini hayat puanı ile bilgi, inanç ve duygu boyutlarında anlamlıdır. Davranış boyutunda ise gelir düzeyine göre anlamlı farklılık saptanmamıştır (Tablo 11).

Tablo 12. Dini hayat ve spora yönelik tutum arasındaki korelasyonlar

Değişkenler	Dini Hayat	Bilgi	İnanç	Duygu	Davranış
Spora Yönelik Tutum	.120**	-.009	-.014	.122**	.094*
Spora İlgi Duyma	.136**	-.017	-.003	.142**	.104**
Sporla Yaşama	.108**	-.042	-.008	.100*	.098*
Aktif Spor Yapma	.072	.043	-.036	.077	.047

Not. * $p < .05$, ** $p < .01$.

Pearson korelasyon analizi, ebeveynlerin dini hayat toplam puanı ile öğrencilerin spora yönelik tutum toplam puanı arasında pozitif fakat zayıf düzeyde anlamlı ilişki olduğunu göstermiştir ($r = .120$, $p < .01$). Alt boyutlar açısından spora yönelik tutum toplam puanı ile dini duygu ve dini davranış boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler belirlenmiştir. Buna karşılık dini bilgi ve dini inanç boyutları ile spora yönelik tutum toplam puanı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (Tablo 12).

Tablo 13. Spora yönelik tutumu yordayan değişkenlere ilişkin hiyerarşik regresyon analizi

Model	Değişken	B	SE	β	t	p	Tolerans	VIF
Model 1	Sabit	76.82	1.50	—	51.21	< .001	—	—
	Cinsiyet (Erkek=1)	4.84	1.23	.132	3.94	< .001	.93	1.08
	Spor Lisesi	7.03	2.04	.118	3.45	< .001	.76	1.32
	Fen Lisesi	-0.86	1.47	-.024	-0.59	.557	.67	1.49
	Bingöl Lisesi	-0.41	1.55	-.011	-0.26	.791	.69	1.45
	Aktif spor yapma	11.31	1.23	.309	9.20	< .001	.89	1.12
	Ailede spor yapan birey	3.21	1.31	.078	2.45	.015	.94	1.06
Model 2	Sabit	72.06	3.46	—	20.83	< .001	—	—
	Cinsiyet (Erkek=1)	4.76	1.23	.130	3.87	< .001	.93	1.08
	Spor Lisesi	6.91	2.04	.116	3.39	.001	.76	1.32
	Fen Lisesi	-0.96	1.47	-.027	-0.65	.516	.67	1.50
	Bingöl Lisesi	-0.49	1.55	-.013	-0.32	.750	.69	1.45
	Aktif spor yapma	11.21	1.24	.306	9.04	< .001	.89	1.12
	Ailede spor yapan birey	3.12	1.31	.076	2.38	.018	.94	1.06
	Dini hayat toplam puanı	0.09	0.06	.047	1.52	.129	.94	1.06

Not. Bağımlı değişken: Spora Yönelik Tutum Ölçeği toplam puanı. Referans kategori: İmam Hatip Lisesi. Model 1: $R^2 = .212$, düzeltilmiş $R^2 = .204$, $F(6, 605) = 27.12$, $p < .001$. Model 2: $R^2 = .215$, düzeltilmiş $R^2 = .206$, $F(7, 604) = 23.64$, $p < .001$; $\Delta R^2 = .003$, $\Delta F(1, 604) = 2.31$, $p = .129$.

Hiyerarşik regresyon analizinde birinci modelde cinsiyet, okul türü, aktif spor yapma ve ailede spor yapan birey varlığı spora yönelik tutumdaki varyansın anlamlı bir bölümünü açıklamıştır. İkinci modelde ebeveyn dini hayat toplam puanı eklendiğinde açıklanan varyanstaki artış sınırlı kalmıştır. Model sonuçları, aktif spor yapma, spor lisesinde öğrenim görme, erkek cinsiyet ve ailede spor yapan birey varlığının spora yönelik tutumu açıklamada daha belirgin değişkenler olduğunu göstermektedir (Tablo 13).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırma, ebeveynlerin dini hayat düzeyleri ile ergenlerin beden eğitimi ve spora yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi din, aile bağlamı ve ergen sağlığı çerçevesinde incelemiştir. Bulgular, ebeveynlerin dini hayat düzeylerinin yüksek, öğrencilerin spora yönelik tutumlarının ise orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Ebeveyn dindarlığı ile öğrencilerin spora yönelik tutumları arasında pozitif fakat zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna karşılık aktif spor yapma, okul türü, cinsiyet ve ailede spor yapan birey varlığı spora yönelik tutumla daha güçlü ilişkiler göstermektedir.

Ebeveyn dini hayat puanlarının yüksek olması, araştırmanın kültürel bağlamı açısından anlamlıdır. Dindarlık, aile içinde ahlaki sorumluluk, yaşam disiplini, beden sağlığını koruma ve öz denetim gibi değerlerle ilişkilendirilebilir (Koenig, 2012; VanderWeele, 2017). Bununla birlikte spora yönelik tutumla bulunan ilişkinin zayıf olması, dindarlığın fiziksel aktivite ve spor tutumunu tek başına açıklayan güçlü bir değişken olmadığını göstermektedir. Bu sonuç, din ve sağlık ilişkisini doğrudan nedensel bir çizgide değil, sosyal bağlam ve aile pratikleri içinde ele almanın gerekliliğini desteklemektedir (Freeman, 2022; Kruk & Aboul-Enein, 2024).

Spora yönelik tutumun orta düzeyde bulunması, ergenlerin sporu genel olarak olumlu algıladığını ancak bu olumlu algının tüm öğrencilerde güçlü bir davranışsal yönelime dönüşmediğini düşündürmektedir. Fiziksel aktiviteye katılımın artırılması için yalnızca olumlu tutum geliştirmek yeterli değildir; öğrencilerin spor ortamlarına erişimi, aile desteği, okul iklimi, güvenlik, zaman yönetimi ve sosyal kabul gibi koşullar da önemlidir. Bu durum Planlı Davranış Kuramı'nın tutum, öznel normlar ve algılanan davranışsal kontrol bileşenleriyle uyumludur (Ajzen, 1991).

Cinsiyete göre erkek öğrencilerin spora yönelik tutum puanlarının daha yüksek olması, spor katılımının toplumsal cinsiyet normlarıyla ilişkili olduğunu göstermektedir. Erkek çocukların spora yönlendirilmesi çoğu bağlamda daha olağan kabul edilirken, kız öğrencilerin spora katılımı aile izni, mahremiyet, kıyafet, güvenlik ve sosyal kabul gibi ek koşullardan etkilenebilir. Bu bulgu, dini ve kültürel bağlamlarda kız çocuklarının fiziksel aktivite deneyimlerini anlamak için yalnızca bireysel motivasyona değil, aile ve çevre normlarına da odaklanmak gerektiğini ortaya koymaktadır (Aljayyousi et al., 2019; Hussain et al., 2023).

Okul türüne göre Spor Lisesi öğrencilerinin daha yüksek tutum puanlarına sahip olması beklenen bir bulgudur. Spor Lisesi öğrencileri, sportif etkinliklere daha fazla maruz kalmakta, spor kimliği daha erken gelişmekte ve okul ortamı spora ilişkin olumlu öznel normlar üretmektedir. Bu durum, düzenli spor deneyiminin ve kurumsal spor kültürünün öğrencinin spora yönelik tutumunu güçlendirdiğini göstermektedir. Sallis ve arkadaşları (2000) ile Rhodes ve arkadaşlarının (2020) vurguladığı gibi fiziksel aktivite davranışı bireysel tercihten çok çevresel, sosyal ve kurumsal koşulların birleşimiyle şekillenmektedir.

Araştırmanın en güçlü bulgularından biri aktif spor yapan öğrencilerin spora yönelik tutum puanlarının belirgin biçimde yüksek olmasıdır. Bu sonuç, spora yönelik tutumun yalnızca bilişsel bir değerlendirme değil, deneyimle güçlenen bir eğilim olduğunu göstermektedir. Aktif spor deneyimi; başarı, aidiyet, öz yeterlik, bedensel farkındalık ve sosyal destek yoluyla spora ilişkin olumlu duyguları pekiştirebilir. Ryan ve Deci'nin (2000) öz belirleme kuramı açısından bakıldığında, spor ortamında yeterlik, özerklik ve ilişkilene gereksinimlerinin karşılanması tutum ve motivasyonu güçlendirebilir.

Ailede spor yapan birey varlığının spora yönelik tutumla ilişkili olması, aile içi spor kültürünün önemini göstermektedir. Aile içinde sporun görünür bir pratik olması, ergenin sporu olağan, erişilebilir ve değerli bir faaliyet olarak algılamasını destekleyebilir. Bu bulgu ebeveyn desteği, model oluş ve aile aktivite desteğine ilişkin literatürle uyumludur (Beets et al., 2010; Hong et al., 2020; Su et al., 2022; Liang et al., 2025).

Dolayısıyla ebeveyn dindarlığı spora yönelik tutumu tek başına açıklamasa bile, aile içi spor kültürüyle birlikte işleyen normatif bir bağlam oluşturabilir.

Korelasyon bulgularında dini duygu ve dini davranış boyutlarının spora yönelik tutumla daha görünür ilişki göstermesi dikkat çekicidir. Dini bilgi ve inanç boyutları daha soyut bilişsel alanları temsil ederken, dini duygu ve davranış gündelik yaşama daha fazla yansiyabilir. Bu nedenle sporun sağlık, öz denetim, disiplin ve kişisel gelişimle ilişkilendirildiği aile ortamlarında dini duygu ve davranış boyutlarının spora yönelik tutumla daha ilişkili olması anlaşılabilir. Ancak bu ilişkilerin düşük düzeyde olması, dindarlığın spor tutumundaki rolünün sınırlı ve bağlama duyarlı olduğunu göstermektedir.

Regresyon bulguları, ebeveyn dini hayat düzeyinin modele eklendiğinde açıklanan varyansa sınırlı katkı sunduğunu göstermektedir. Bu sonuç, spora yönelik tutumu açıklamada aktif spor deneyimi, okul türü, cinsiyet ve aile içi spor kültürünün daha belirgin değişkenler olduğunu ortaya koymaktadır. Ebeveyn dindarlığı, ergenlerin spor tutumunu doğrudan belirleyen temel faktör olmaktan çok, aile normları ve değer aktarımı içinde dolaylı bir arka plan değişkeni olarak değerlendirilmelidir.

Araştırma bulguları uygulama açısından da önemlidir. Okullarda spor katılımını artırmaya yönelik programlar yalnızca öğrencilere değil, ailelere de yönelmelidir. Ailelerin sporu sağlık, disiplin, sosyal gelişim ve iyi oluşla ilişkilendirmesi desteklenmeli; kız öğrencilerin spora katılımını sınırlayan mahremiyet, güvenlik ve sosyal kabul engellerini azaltacak okul temelli düzenlemeler geliştirilmelidir. Spor bilimleri, din sosyolojisi, eğitim ve halk sağlığı alanlarının kesişiminde tasarlanacak aile katılımı programlar, ergenlerin fiziksel aktiviteye yönelik olumlu tutumlarının davranışa dönüşmesine katkı sağlayabilir.

Kısaltmalar / Abbreviations

DHÖ	: Dini Hayat Ölçeği
SYÖ	: Spora Yönelik Tutum Ölçeği
N	: Total Sample Size / Toplam Örneklem Sayısı
n	: Group Sample Size / Grup Örneklem Sayısı
M	: Mean / Ortalama
SD	: Standard Deviation / Standart Sapma
SE	: Standard Error / Standart Hata
Min.	: Minimum Value / En Düşük Değer
Maks.	: Maximum Value / En Yüksek Değer
t	: t-Test Statistic / t-Testi İstatistik Değeri
F	: ANOVA F Statistic / ANOVA F İstatistik Değeri
P	: Significance Value / Anlamlılık Düzeyi
r	: Pearson Correlation Coefficient / Pearson Korelasyon Katsayısı
B	: Unstandardized Regression Coefficient / Standartlaştırılmamış Regresyon Katsayısı
β	: Standardized Regression Coefficient / Standartlaştırılmış Regresyon Katsayısı
R^2	: Coefficient of Determination / Belirleme Katsayısı
ΔR^2	: Change in R^2 / R^2 Değişimi
d	: Cohen's d Effect Size / Cohen d Etki Büyüklüğü
η^2	: Eta-Squared Effect Size / Eta Kare Etki Büyüklüğü
VIF	: Variance Inflation Factor / Varyans Şişirme Faktörü

Beyanlar / Declarations

Etik Onay ve Katılım Onayı / Ethics approval and consent to participate

Bu çalışmanın hazırlanma ve yazım sürecinde "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş olup, toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma başka herhangi bir akademik yayın ortamına değerlendirilmek üzere gönderilmemiştir. Araştırmanın etik onayı, Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Etik Kurulu'ndan alınmıştır (Karar No: 2021/11; Karar Tarihi: 17.12.2021). Araştırmaya katılan tüm bireylerden veri toplama süreci öncesinde bilgilendirilmiş gönüllü onam alınmıştır. Araştırma süreci Helsinki Bildirgesi ilkelerine uygun olarak yürütülmüştür. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü etik ve hukuki sorumluluk yazarlara aittir.

During the preparation and writing of this study, scientific, ethical, and citation rules were followed in accordance with the "Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Guidelines." No alterations were made to the collected data, and this study has not been submitted to any other academic publication venue for evaluation. Ethical approval was obtained from the Ethics Committee of the Faculty of Sport Sciences, Atatürk University (Decision No: 2021/11; Decision Date: 17 December 2021). Informed voluntary consent was obtained from all participants prior to the data collection process. The research process was conducted in accordance with the principles of the Declaration of Helsinki. The authors are solely responsible for any ethical or legal issues that may arise regarding this article.

Veri Ve Materyal Erişilebilirliği / Availability of data and material

Bu çalışmanın bulgularını destekleyen veriler, makul talepler üzerine sorumlu yazardan temin edilebilir. Veri seti yalnızca akademik amaçlar için erişilebilir olacak ve verilerin herhangi bir kullanımı, orijinal çalışmayı referans gösterecek ve katılımcıların gizliliğini koruyacaktır.

The data that support the findings of this study are available from the corresponding author upon reasonable request. The dataset will be accessible only for academic purposes, and any use of the data will recognize the original study and maintain the confidentiality of the participants.

Çıkar Çatışması / Competing interests

Yazarlar, bu makalede sunulan çalışmayı etkileyebilecek herhangi bir çıkar çatışması veya kişisel ilişkiye sahip olmadıklarını beyan etmektedirler.

The authors declare that they have no known competing financial interests or personal relationships that could have appeared to influence the work reported in this paper.

Yazar Katkıları / Authors' Contribution Statement

MS: Kavramsallaştırma, metodoloji, proje yönetimi, veri yönetimi, biçimsel analiz ve özgün taslağın hazırlanması (%60). AÖ: Makalenin gözden geçirilmesi ve düzenlenmesi (%40).

MS: Conceptualization, methodology, project administration, data curation, formal analysis, and writing – original draft preparation (60%). AÖ: Writing – review & editing (40%).

Fon Desteği / Funding

Bu çalışma, kamu, özel veya kar amacı gütmeyen sektörlerdeki fon sağlayıcı kurumlardan herhangi bir özel destek almamıştır.

This research received no external funding.

Teşekkür / Acknowledgements

Çalışmadan elde edilen sonuçların bir kısmı 24-26 Ekim 2022 tarihinde Diyarbakır'da gerçekleştirilmiş olan 6. Uluslararası Avrasya Spor, Eğitim ve Toplum Kongresinde sözlü sunum olarak sunulmuştur.

A portion of the findings reported in this study was previously presented as an oral presentation at the 6th International Eurasian Congress on Sport, Education, and Society, held in Diyarbakır, Türkiye, on 24–26 October 2022

References / Kaynaklar

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179-211. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T)
- Aljayyousi, G.F., Abu Munshar, M., Al-Salim, F. et al. (2019). Addressing context to understand physical activity among Muslim university students: the role of gender, family, and culture. *BMC Public Health* 19, 1452. <https://doi.org/10.1186/s12889-019-7670-8>
- Beets, M. W., Cardinal, B. J., & Alderman, B. L. (2010). Parental social support and the physical activity-related behaviors of youth: A review. *Health Education & Behavior*, 37(5), 621-644. <https://doi.org/10.1177/1090198110363884>
- Brooks, S. J., Tian, L., Parks, S. M., & Stamoulis, C. (2022). Parental religiosity is associated with changes in youth functional network organization and cognitive performance in early adolescence. *Scientific Reports*, 12, 17305. <https://doi.org/10.1038/s41598-022-22299-6>

- Bull F.C., Al-Ansari S.S., Biddle S., et al. (2020). World Health Organization 2020 guidelines on physical activity and sedentary behaviour. *British Journal of Sports Medicine*, 54, 1451-1462. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2020-102955>
- Chaput, J.P., Willumsen, J., Bull, F. et al. (2020). 2020 WHO guidelines on physical activity and sedentary behaviour for children and adolescents aged 5-17 years: summary of the evidence. *Int J Behav Nutr Phys Act* 17, 141. <https://doi.org/10.1186/s12966-020-01037-z>
- Çakır, Z., Çatıkbaş, F., Türkmen, M., Şengönül, A., Yaman, M., Öktem, T., Gönen, M., Güzel, S., & Yel, K. (2025a). Preservice teachers' attitudes toward pedagogical humour: The role of physical activity, sociodemographic factors, and academic discipline. *BMC Psychology*, 13, 1423. <https://doi.org/10.1186/s40359-025-03751-4>
- Çakır, Z., Erbaş, Ü., Gönen, M. A., Ceyhan, M., Öktem, T., Kul, M., Dilek, A.N., & Güzel, S. (2025b). Examination of trauma levels and earthquake stress coping strategies of university students who exercise and do not exercise after an earthquake. *BMC Psychology*, 13, 867. <https://doi.org/10.1186/s40359-025-03108-x>
- Freeman, J. A. (2022). The influence of parental religiosity on the health of children during late adolescence/early adulthood: A test of mediation. *Sociological Perspectives*, 65(2), 297-327. <https://doi.org/10.1177/0731121421990061>
- Hong, J.T., Chen, S.T., Tang, Y. et al. (2020). Associations between various kinds of parental support and physical activity among children and adolescents in Shanghai, China: gender and age differences. *BMC Public Health* 20, 1161. <https://doi.org/10.1186/s12889-020-09254-8>
- Hussain, U., & Cunningham, G. B. (2023). Physical activity among Muslim women: The roles of religious identity, health consciousness, and Muslim population density. *Cogent Social Sciences*, 9(2), 2244839. <https://doi.org/10.1080/23311886.2023.2244839>
- Koenig, H. G. (2012). Religion, Spirituality, and Health: The Research and Clinical Implications, *International Scholarly Research Notices*, 2012, 278730. <https://doi.org/10.5402/2012/278730>
- Kruk, J., & Aboul-Enein, B. H. (2024). Religion- and spirituality-based effects on health-related components with special reference to physical activity: A systematic review. *Religions*, 15(7), 835. <https://doi.org/10.3390/rel15070835>
- Li, S. D., Lu, J., & Chen, Y. (2022). The Relationship between Christian Religiosity and Adolescent Substance Use in China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(18), 11233. <https://doi.org/10.3390/ijerph191811233>
- Liang, F., Yu, H., Li, F., & Li, X. (2025). Relationship between parental physical activity and adolescents' exercise cognition: The mediating role of family activity support. *Frontiers in Public Health*, 13, 1685991. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2025.1685991>
- Rhodes, R.E., Perdew, M. & Malli, S. (2020). Correlates of Parental Support of Child and Youth Physical Activity: a Systematic Review. *Int.J. Behav. Med.* 27, 636–646. <https://doi.org/10.1007/s12529-020-09909-1>
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
- Sallis, J. F., Prochaska, J. J., & Taylor, W. C. (2000). A review of correlates of physical activity of children and adolescents. *Medicine & Science in Sports & Exercise*, 32(5), 963-975. DOI: 10.1097/00005768-200005000-00014
- Setia, M. S. (2016). Methodology series module 3: Cross-sectional studies. *Indian Journal of Dermatology*, 61(3), 261-264. <https://doi.org/10.4103/0019-5154.182410>
- Su, D. L. Y., Tang, T. C. W., Chung, J. S. K., Lee, A. S. Y., Capio, C. M., & Chan, D. K. C. (2022). Parental influence on child and adolescent physical activity level: A meta-analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(24), 16861. <https://doi.org/10.3390/ijerph192416861>
- Şentürk, H. E. (2012). Sportif tutum ölçeği: Geliştirilmesi, geçerliliği ve güvenilirliği. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 8-18.
- van Sluijs, E. M. F., Ekelund, U., Crochemore-Silva, I., Guthold, R., Ha, A., Lubans, D., Oyeyemi, A. L., Ding, D., & Katzmarzyk, P. T. (2021). Physical activity behaviours in adolescence: Current evidence and opportunities for intervention. *The Lancet*, 398(10298), 429-442. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(21\)01259-9](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(21)01259-9)
- VanderWeele, T. J. (2017). Religion and health: A synthesis. In M. J. Balboni & J. R. Peteet (Eds.), *Spirituality and religion within the culture of medicine: From evidence to practice* (pp. 357-401). Oxford University Press.

Disclaimer / Publisher's Note

The statements, opinions, and data contained in all publications are solely those of the individual author(s) and contributor(s) and do not necessarily reflect the views of **IJOSS** and/or the editor(s). **IJOSS** and/or the editor(s) disclaim responsibility for any injury to people or property resulting from any ideas, methods, instructions, or products referred to in the content. **IJOSS** remains neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.